

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 1.

Ljubljana, 1. prosinca 1892.

XXXII. leto.

Vsebina: Dve in trideseto leto. — Postojinski: Slovensko učiteljstvo o novem letu! — —e—: O zboljšani učiteljskih plač na Goriškem. — Lj. Stiasny: Podobice v abecedniku. — Prof. Fr. Orožen: O zemljepisnem pouku. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Vprašanja in odgovori. — Listek. — Književnost. — Naši dopisi: Z Razdrtega pod Nanosom. — Kostanjevica. — Iz Ljubljane. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Dve in trideseto leto.

Z denašnjo številko prestopi naš list v dve in trideseto leto svojega izhajanja. Program, na katerega podstavi smo list uredovali v tridesetem letu, izvajali smo po svoji vesti in po svojih močéh tudi v preteklem letu, vsekdar stvarno, mirno in brez strasti, ker smo prepričani, da s takim postopanjem v korist slovenskega šolstva in učiteljstva in milega nam naroda največ dosežemo. Kjer je bilo treba, smo pa tudi odločno branili zakonito zajamčene pravice šole in učiteljstva. Razdora nismo nikdar provzročali, ker bi bil ta za naš stan najhujši udarec. S tem, da po novih pravilih našega društva postane list lastnina „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“, bode list svojo nalogo mogel prav temeljito izvrševati, ker je za uredovanje na razpolaganje več močij. Zaradi tega pozivljemo slovensko učiteljstvo, naj se trdno oklene „Slovenskega

učiteljskega društva“ in „Učiteljskega Tovariša“. V jedinosti in združenji si prizadevajmo povzdigniti svoj ugled. Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur!

V preteklem letu nekaterih naznanjenih obravnav še nismo mogli objaviti in sicer največ zaradi pomanjkanja prostora, ker nam je osobito uredba učiteljskih plač in deželna učiteljska konferencija vzela mnogo prostora. Kar je bilo v tem oziru v preteklem letu nedostatnega, popravilo se bode v novem letu. Zahvaljujemo prav prisrčno vse p. n. gospode sodelovalce ter prosimo te in druge p. n. tovariše in tovarišice za sodelovanje v novem letu.

Po novih pravilih „Slovenskega učiteljskega društva“ plačujejo pravi člani tega društva 3 gld. letnine in prejemajo list za stonj, podporni člani plačujejo

1 gld. letnine. Za podporne člane in naročnike znaša naročnina 3 gld. za leto.

Vse denarje prejema društveni blagajnik g. učitelj Fr. Kokalj.

Pri pošiljativah pa naj se izrecno naznani, ali je pošiljatelj član društva ali samo naročnik „Učiteljskega Tovariša“.

Uredništvo.

Društveni odbor.

Slovensko učiteljstvo o novem letu!

Preteklo je zopet neizmerne časa kratek oddelek — leto je minilo! Neznatno v zgodovini, je leto velik del človeškega življenja, dolga vrsta veselih ali žalostnih dni, zmes osrečevalnih in tužnih dogodjajev, vtisov in občutkov. Kdor ga je srečno preživel, ozira se rad — na pragu med starim in novim stoječ — nazaj v preteklost. Nesrečnež pa se boji pogledati nazaj, kakor boječe dete na kraj, kjer se mu je kaj hudega pripetilo. Čemu bi si v spomin klical vse zlo, katero ga je zadelo, čemu si ponovil rane, katere mu je preteklost vsekala!?

„Kogar bogovi črté, učiteljem ga naredé“ — ta stari rimski pregovor uresničuje se popolnoma nad nami. Življenja pot nam ni bil z rožicami posut, v vrsti naših dni je bilo malo le veselih, blede žena, skrb, je bila naša spremljevalka v preteklem letu. Tudi mi se torej ne bodemo nazaj ozirali. Prestano je, preteklo je! Kako — vé le Oni, ki je prešteval naše tužne dni, vé le Oni, ki je prešteval solze, padajoče po licu učiteljevem, ali po licu njegovih ljudi, le Oni vé, kateri je čul vzdihljaje od neznosnih skrbi iz prs izvite, kateri je videl obledevati las za lasom na trudni glavi učitelja. Kdo, kdo bi se oziral v tako preteklost? Tudi naprej gledamo le s strahom in bojznijo, ker nismo zagotovljeni, da bode boljše, kakor je bilo, ker ne vemo, kaj nam prinese novo leto.

Slovenski narod in Vi cvet njegov — deželni poslanci! V Vaših rokah je naša usoda! Pred Vas stopimo danes

na pragu novega leta. Naj bode za nas učitelje tudi to leto tako, kakoršna so bila druga? Bodete li tožbe in prošnje Svojega učiteljstva tudi nadalje še neuslišane puščali? —

Ne ozirajte se na to, da so morebiti učitelji, kateri lahko izhajajo — ne ozirajte se na to! Tja pogledajte v oddaljene vasi, kjer živi učitelj s kopico otrok v tesnem vlažnem stanovanji, one pogledajte, katerim veleva očetovska dolžnost več kot polovico borne plače žrtvovati za odgojo svojih otrok, in kjer ostanek ne zadostuje ostalim niti za najslabšo hrano, kakoršno sme zahtevati vsak navadni delavec; one pogledajte, katerim je vlažno jim odkazano stanovanje poklicalo bolezen v hišo ter odpravilo jedino in največje blago — zdravje — iz nje, napravši še večjih jim stroškov. Na take se ozirajte, takim vsaj pomagajte, saj so učitelji!

Veste-li kaj je učitelj — narodni učitelj? Brez lastne hvale smemo reči, in s ponosom rečemo, da je učitelj največji dobrotnik naroda, podstava vsem drugim stanovom, pospešitelj blagostanja, varuh najdragocenejših zakladov naroda — vere in narodnosti. In Ti, slovenski narod, plačuješ tako svoje dobrotnike!

„Vsako delo je plačila vredno“ — to je tvoj rek, iz tvojih ust je izšel. Mi delamo! — tega nam ne more nihče odreči, pa plačilo tvoje ni primerno našemu delu. Na tvojo pravicoljubnost, katera te od nekdanj diči, se sklicujemo, od nje pričakujemo zboljšanja naših razmer.

Denar, katerega bodeš izdal za nas, donašal ti bode stotere obresti. Pogledj naše

brate Čeha, poglej druge narode, koliko ti žrtvujejo za šolstvo; in kjer se več daje, bolj se razvija industrija, bolj raste blagostanje in vedno lažje premagujejo žrtve, katere so si naložili s šolstvom. Za nas izdan denar bode donášal najlepše obresti tvojim sinom, za katerih blagor bode potem učiteljstvo s podvojeno močjo delovalo ter jamčilo za vrlost in krepost njihovo. Mi pa, častiti tovariši, stopimo v

novi leto s sklepom, da hočemo vstrajati na poti, po kateri hodimo, da hočemo tudi naprej — kakor sedaj — delovati v blagor milega nam naroda, dokler ga slednjič s svojim delovanjem ne primoramo uvideti, da bi ne hvaležno bilo še dalje pustiti učiteljstvo v taki bedi, v kakoršni se nahaja. Pogum! „Svaka sila do vremena“. — Tudi nam mora zasijati zora boljših dni in — v to pomozi Bog! **Postojnski.**

O zboljšanju učiteljskih plač na Goriškem.

Meseca vinotoka predlanskega leta je reševal visoki deželni zbor goriški prošnje vsega ljudsko-šolskega učiteljstva obeh narodnostij za zboljšanje plač. Kakšna je bila rešitev, znano je pač vsakomu. Dne 31. istega meseca pa je ob zaključnji deželnega zbora omenjal prevzvišeni g. deželni glavar tudi nerešenega vprašanja tega ter izrazil željo, da bode v prihodnosti mogoče rešiti tudi to, ko prinesejo gospodje poslanci z raznih strani deželice naše ugodnejša poročila.

V strahu in upanji smo preživljali preteklo leto. Obletnica onega dneva, ko je deželni glavar izgovoril tolažilne besede, približuje se, a kakor nalašč skličejo se deželni zbori letos pozneje kakor prejšnja leta.

Nam se godi nekako tako, kakor onemu . . . v pregovoru: „čakaj . . .“, da trava zraste“. Tudi mi naj čakamo ugodnejših poročil. Kakšna bodo-li letošnja poročila?

Goriška deželica se goji z ozirom na — letine — na tri različne dele: hribovje, nižina in Kras. Po navadi so leti deli gledé letine jako različni. Ako je mokrotno leto, ima nižava in Kras dobro letino, hribovje pa toliko slabšo. V suhem letu pa je narobe. Lansko leto smo nasvetovali pripomoček, kateri bi zamogel poravnati omenjeno nasprotje. Nasvetovani pripomoček

je bil — molitev, da bi Vsemogočni dodelil, da bi oblaki ustavljali se nad suhim Krasom in nižavo ter prizanašali hribovju, kjer ne potrebujejo toliko moče. — Ako poročila z raznih strani ne lažejo, je bila prošnja vsaj deloma uslišana. Dežela naša se raduje letos splošno precej dobre letine. Ako bodo poročila deželnih naših poslancev odgovarjala resnici, smemo upati, da bode deželni zbor v prihodnjem zasedanju rešil — ugodno rešil pereče vprašanje o zboljšanju naših plač! Živimo tedaj v upanji!!

Med nami pa je marsikdo v tem oziru — pesimist, kakor pesnik naš, pojóč: „Dolgo sem upal in se bal — Slovo sem upu, strahu dal“. Precej je tacihi med nami, ki pravijo, da iz te „moke“ ne bo kruha. Kakó menijo to in kake razloge navajajo, ne upam si povedati — vsaj zdaj še ne.

Pesimisti naši so mnenja, da ako hočemo doživeti zboljšanje naših plač, morali bi poiskati si drugih potov, ki gotoveje privedejo nas do zaželjenega cilja. In ta pot bi vodila — na Dunaj!

Tam gori so ustvarili državno šolsko postavo, ki nas je postavila v življenje — v borno borno življenje, da ne moremo ne umreti ne živeti. Tam gori so nam naložili težavno butaro dolžnostij, pod katero omagujemo in pešamo, ker nam tu doli

ne dajejo življenskih potrebščin. Tam gori so ukazali: vsakega učitelja plača bodi tolika, da zamore sebe in družino primerno živeti; tu doli nas stiskajo, uče nas živeti po receptu znanega Ribničana, kateremu se je tako mojstersko sponeslo, da mu je kljuse poginilo baš, ko se je bilo stradati naučilo.

Na Dunaji so dosegli mnogi zatiranci, kar jim gre po naravni pravici. Zakaj bi tudi mi ne poskušali? Kar so drugi dosegli, zakaj bi se nam odreklo?

Ako pojasnimo na najvišjem mestu naše težnje, naše razmere, naše gorjé — pomagano nam bo. Resnica je, katero lahko s

številkami dokažemo, da je učiteljstvo na Goriškem razmeroma najslabše plačano, na drugi strani pa, da so življenske potrebščine na Goriškem razmeroma najdražje v celi obširni Avstriji. To je razlog, katerega ne more nikdo zanikati, nikdo ovreči; razlog, kateri nam bode pripomogel do tega, česar krvavo zaslužujemo in nujno potrebujemo, kar pa se nam doma trdovratno brani dati ter se odlaga od leta do leta.

Razni nižji državni uradniki in uradni pomočniki so nastopili pot na Dunaj in dosegli so in dosegajo svoje pravice. Učiteljstvo na Goriškem, pojdi in stori tudi ti tako!

— e —

Podobice v abecedniku.

Zorkin oče so ga že nekolikokrat zatožili pri očetu. Ali če so danes hudo kaznovali nepopoljšljivega dečka, jutri je že znova premišljeval, kaj bi napravil.

Psiček ga seveda že dolgo ni maral. Renčal je, ako ga je ta od daleč ugledal. Saj je brezsrčni deček pogostoma tepel ubogega psa in nekoč celo tako, da je šepal dolgo.

Nekega dné zakliče Jurijče preko vrtno ograje Zorki, da prebode s šilom psu črno uho.

Zorka se prestraši. Vedela je prav dobro, da bi se Jurijče kar nič ne pomišljal izvršiti to surovo žuganje. Zato odslej ni pred vrata ne pušča psa. Kaj stori Jurijče?

Bodisi karkoli, zajeti hoče živalico. Trdosrčnik sklene, da se znosi do dobrega.

Res preži na psa, ali dobiti ga ne more. Nekoč pa čaka, dokler ne gredó Zorkini roditelji z doma. Zdaj vé, da je deklica sama doma s psičkom. Hipoma se zažene preko ograje in se splazi pri zadnjih vratih v hišo. Res zaloti psa, ki precej zalaje nanj. V desni roki ima šilo, z levico pa segne po psu. Ali sicer jako pohlevna ži-

val je vsa razkačena. Ugrizne ga v desno roko, da Jurijče kar zakriči od bolečin. Šilo mu pade na tla, zbežati hoče iz hiše.

Psiček pa ga ne pusti. Za meča popade bežečega dečka, da jame Jurijče kričati na vse grlo, naj ga vender oprosté razljučene živali.

Ko pride naposled Zorka, zgrudi se Jurijče nezavesten od bolečin. Iz raznih ran mu curlja kri. Dekletce le stežka umiri psa. Renčoč se umakne.

Zorka kliče pomoči. Ali dolgo traje, predno pridejo ljudje. Hudo ogrizenega dečka nesejo domov.

Dokaj tednov mora razposajeni deček prebiti v postelji. Močno ga boli. Leva noga in leva roka sta otrpli, razkačeni pes mu je pregriznil nekatere kite.

Pouk.

Bodi nam ta povest v svarilo, da nikoli ne mučite živalij. Grozovitnika in trdosrčnika zadene kazen prej ali slej. Vsako žival boli. Pomislite, kako bi bolelo vas, da vas mučijo suroveži. Jurijčeta je zadela huda kazen ali nikomur se ni smilil hudobni, razposajeni, grozoviti deček. Saj se tudi njemu ni smilila nobena žival.

Bog vse vidi, Bog vse vé.
Greh se delati ne sme.

2. Nazorni nauk.

Tu vidite šilo. Tu je ročaj in tu ostri konec. Iz česa je ročaj? Iz česa ostri konec? Kdo rabi šilo? Čemu rabi čevljar šilo?

XVI. t -- tablica.

1. Pripovedovanje.

Bodi spravlјiv.

Frančišek in Jožek sta šla v šolo. Medpotoma pokaže Jožek Frančišku tablico, na katero je spisal domačo nalogo. Ta pogleda nalogo in pravi: „Jožek, ti si danes nalogo slabo naredil. Imaš veliko pomot in nisi lepo pisal,“ hoče Jožku pokazati pomote, a ta se zjezi, zagrabi tablico ter ga začne suvati. Frančišek se noče pretepavati, ampak gre mirno naprej. Vendar mu reče: „Jožek, jaz bom gospodu učitelju povedal, kako si me suval.“ — „Povej!“ odvrne Jožek.

Ko sta blizu šolskega poslopja, prime Jožek Franceta za rokav in pravi: „Frančišek! ne povej gospodu učitelju, saj te ne bom več suval!“

Frančišek se obrne k Jožku in vidi, da je žalosten. Jožek mu poda roko in prosi odpuščanja. Frančišek mu stisne roko in pravi: „Odpuščeno je in pozabljeno!“

Pouk.

Jožek je delal v jezi. Frančišek je ostal miren. Jožek je prosil odpuščanja, Frančišek mu je odpustil. Bil je torej spravlјiv.

Mladine najlepša lepota je ta,
Nedolžnost, ponižnost pa žlahtnost sreča.

2. Nazorni nauk.

Tablice na klop! Kaj ste položili na klop? Čemu imate tablice? Ker nam rabi za pisanje, orodje je. Orodje, katero rabimo v šoli imenujemo šolsko orodje. Povej mi še kako drugo šolsko orodje! Iz česa je tablica? Tablica ima torej ploščo in okvir. Iz česa je plošča? Iz česa je okvir? Kaj se zgodi, ako tablica pade na tla? Tablica je bolj dolga kot široka, štirioglata je. Kakšne barve je plošča? Kakšne barve je okvir? S čim pišemo na tablico? Iz česa je pisalo? Kam ga shraniš, da se ne zlomi? Kaj je v okviru? Kaj privežemo v luknjico?

Lj. Stiasny.

O zemljepisnem pouku.*)

XIV. Metodične opazke o pouku zvezdoznanskega zemljepisa.

Pouk v zvezdoznanskem zemljepisu je bil že od nekdanj zelo zanemarjen. Poučuje se dostikrat popolnoma nemetodično in od tod izvira, da večina učencev nima jasnih pojmov o najnavadnejših pojavih na tem polji. Tudi pri odraslih se najdejo pogosto jako čudni nazori o tem predmetu, dasi nam ne primanjkuje niti dobrih knjig, niti pripravnih učil za ta pouk.

Zvezdoznanski zemljepis se mora poučevati v tesni zvezi z neposrednim opazovanjem neba in na njem se vršecih pojavov. To sicer

povzročuje nekaj težav, katere se pa lahko odstranijo. Vzbuјati se ima v učencih zanimanje za narodo in nje pojave. Doseže se pa to, ako učitelj vedno opozarja učence na dotične pojave, da jih sami opazujejo in si pridobé znanje na podlagi lastne izkušnje. Učenci kažejo veliko zanimanje za tak pouk. Ako se pa poučuje zvezdoznanski zemljepis samo v šolski sobi, verjeli bodo sicer učenci, kar se jim razlaga, a nikakor se ne bodo prepričali, da je vse to tudi resnično tako. V takem slučaji bi ne imel učenec jasnih pojmov o tem predmetu. Glavna stvar je, da se zna učenec zavedati na nebu in da je prepričan o tem, kako se gibljejo nebesna telesa.

*) Nadaljevanje od razprave iz vlanskega letnika.

Pouk mora biti nazoren in zato naj se učitelj dobro pripravlja za ta pouk in sicer ne samo iz dobrih knjig, ampak posebno iz lastnega opazovanja dotičnih pojavov na nebu. Pri pouku zvezdoznanskega zemljepisa se mora najprej opazovati na nebu in še le potem, ko so učenci opazovali pojave na nebu, zagleda se jim dotični pojav s pripomočjo primerne učila.

Prvi pouk v zvezdoznanskem zemljepisu se ima pričeti prej ko mogoče, a potem le polagoma nadaljevati. V tretjem in četrtem šolskem letu ima pouk samo pripravljati za razumevanje posameznih pojavov. To se zgodi na ta način, da se vedno polagoma nadaljujejo opazovanja na nebu in da se uporablja opazovano v pouku. Pri spoznavanju novih krajev treba opozarjati na zemljepisno ležo dotičnih krajev in primerjati njih dnevne in letne čase z našimi. Na ti stopnji naj spozna učenec najnavadnejše pojave iz lastnega opazovanja.

Vsa opazovanja naj se vršijo na jednom in tistem mestu n. pr. na dvorišči, šolskem vrtu ali drugje. Tu se imajo razlagati prvi pojmovi kakor; obzor, nebesno oblo, stališče, strani sveta, poldnevnik, nadglavišče, podnožišče i. dr. Opazuje naj se nadalje, kje solnce vzhaja in zahaja ob določenih dnevih in kje je opoludne, gibanje lune in nje premembe itd.

Opazovanja na dnevnem svodu se morajo na vsak način zahtevati, ker ne povzročujejo nikakih težav. Težje je opazovati nočni svod skupno z učenci, ker je težko zbrati otroke zvečer. V takem slučaju naj pa dá učitelj otrokom navodila, da sami opazujejo pojave na nočnem svodu ter naj jim potem v šoli razjasnjuje različne pojave. Posebno naj učitelj opozarja učence na „veliki voz“ njega ležo v raznih letnih časih in na „zvezdo severnico.“ Učenci se morajo prepričati, da se suče nebesno oblo s solncem, luno in zvezdami v 24 urah krog svoje osi od vzhoda proti zahodu in da solnce in luna pri tem su-

kanji vedno spreminjata svoje mesto na nebu.

Pouk v zvezdoznanskem zemljepisu se ima začeti z navideznim gibanjem nebesnih teles, ker mi na zemlji vidimo samo navidezno gibanje. Iz navideznega gibanja bodo učenci šele razumeli istinito gibanje nebesnih teles. Šele v poznejših šolskih letih in razredih naj se sistematično razjasnjuje do sedaj po lastnem opazovanju pridobljeno snov. Šele na ti stopnji so učenci zmožni razumevati glavne pojave na nebu in v stanu si predočevati obliko, sukanje in gibanje zemlje. Jasno jim bode šele na ti stopnji istinito gibanje nebesnih teles.

XV. Učila za zvezdoznanski zemljepis.

Velike važnosti je lastno opazovanje na nebu se vršičih pojavov. Potrebujemo pa tudi še različna učila pri pouku zvezdoznanskega zemljepisa, kajti pri samem opazovanju ne bi dosegli svojega smotra že zaradi tega ne, ker ne moremo opazovati vseh pojavov. Tako n. pr. ne moremo opazovati pojavov, kateri se vršé pod našim obzorom; tudi ne moremo opazovati istinitega gibanja naše zemlje.

Posluževati se moramo učil pri tem pouku, da razjasnjujemo učencem njih opazovanja na nebu, a tudi pojave, katerih ni moči opazovati. Z risanjem na šolski tabli pa se ne dá ničesar doseči pri učencih v teh letih, ker še nimajo potrebne pomislivosti, da bi razumeli dotične risarije.

Za pouk v zvezdoznanskem zemljepisu imamo mnogovrstna učila kakor n. pr. obzornik, telurij, armilarno oblo, planetarij, različna zemeljska obla i. dr. Ali večina teh učil ni pripravna za ljudsko šolo, ker so ali preveč zahomotana ali pa pojasnjujejo hkratu preveč pojavov, česar ne morejo razumevati učenci, katerim se ima posebej razlagati vsak posamezen pojav. Tudi navedena učila radi svoje umetne sestave dostikrat odvrtačajo učencev pozornost od glavnega predmeta. V pošteev se pa mora jemati tudi denarna stran, ker

bí nakupovanje takih učil povzročilo mnogo stroškov.

Učila na ti stopnji morajo biti kolikor mogoče priprosta in po ceni, da bode vsaki šoli mogoče omisliti si jih. Tako učilo je **zemeljsko oblo**, ki je najboljša podoba naše zemlje. Na tem učilu se dajo razlagati priprosto in umljivo najnavadnejši pojavi iz zvezdoznanskega zemljepisa.

Zemeljsko oblo je ali priprosto ali pa montirano. Prvemu pouku ugaja najbolje priprosto zemeljsko oblo, kajti montirano oblo ima na sebi več stranskih stvarij, katerih še ne umejo učenci na ti stopnji. Sploh pa zadostuje ljudsko-šolskemu pouku priprosto zemeljsko oblo. Ta obstoji iz krogle, katera se dá sukati krog svoje osi. Ako je zemeljsko oblo dovolj veliko, ter ima vsaj 40 cm premera, lahko nam nadomestuje tudi planigloba, katera sta v tem slučaju nepotrebna pri zemljepisnem pouku.

Pri zemeljskih oblih navadno ni naznačeno njih merilo. Merilo se pa dá preračuniti, ako primerjamo gledé medsebojne oddaljenosti znane kraje. Že v početnem pouku je treba zmeriti in ceniti bližnjih krajev oddaljenost od šolskega mesta. Tako spoznavajo polagoma učenci, da meri jedna stopinja na poldnevniku približno 111 km (nekaj večja je 1° na polutniku).

Najjužnejša točka v cesarstvu sega do 42° sev. širine in najsevernejša do 51° sev. širine. Zemljepisna širina znaša torej $9^\circ =$ okoli 1000 km. Zmerimo li n. pr. na Felklovem zemeljskem oblu (premer 32 cm) to oddaljenost z nitjo, tedaj dobimo 2.5 cm.

$$2.5 \text{ cm.} = 1.000 \text{ km. ali}$$

$$1 \text{ cm.} = 400 \text{ km.}$$

$$1 \text{ m (100 cm.)} = 40.000 \text{ km.} = 40.000.000.$$

Dobimo torej za to zemeljsko oblo merilo 1:40.000.000.

Položimo li zemeljsko oblo med dve knjigi in zmerimo na obeh straneh oddaljenost teh knjig, tedaj dobimo zemeljskega obla premer, kateri meri približno 32 cm.

Na oblu samem potem lahko preraču-

nimo istiniti obseg in premer naše zemlje. N. pr. v tem slučaju je obseg zemeljskega obla 100 cm in zemlje istiniti obseg (ker je 1 cm = 400 km) znaša $400 \times 100 = 40.000$ km.

Premer zemeljskega obla je 32 cm. Polutnikov premer na naši zemlji pa je $400 \times 32 = 12.800$ km (v istini je nekaj manjši). Te številke niso popolnoma natanke, ker se pri računjanji nismo ozirali na odlomke a zadostujejo za to stopnjo zemljepisnega pouka.

Zemeljsko oblo mora biti tako, da se njega os lahko postavi poševno ali navpično, kajti pri prvem pouku v zvezdoznanskem zemljepisu ima os zemeljskega obla stati navpično, sicer se otežuje razumevanje najbolj priprostih pojavov. Ako je os zemeljskega obla nagnena, vpletajo se prezgodaj različne druge stvari, katerim učenec še ni kos.

Zemeljsko oblo se ne sme prezgodaj uporabljavati pri pouku, ker bi potem izgubili učenci zanimanje za lastno opazovanje in vsled tega dobili napačne nazore o marsikaterem pojavu na pojavu na nebu. Predno se poslužujemo zemeljskega obla pri pouku, morajo učenci že poznati nastopne pojme: kroglo, središče, premer, polumer, os s tečajema, površino, polutnik, vsporednike, poldnevnik, zemljepisno dolžino in širino, zemljepisno ležo i. dr. Učenci morajo tudi prej že poznati domačo kronovino ter razumeti, da je naša dežela mal del površja krogle; šele potem se je posluževati zemeljskega obla kot primerne učila. Pri prvem pouku na zemeljskem oblu naj se postavi oblo tako, da bode šolsko mesto zgoraj.

Prav dobro bode služilo še nekaj jako priprostih učil, katera si lahko sam učitelj napravi ali si jih pa omisli za malo novcev. To so namreč učila v razumevanje stopinjske mreže, obzora, navidneznega gibanja nebesnega svoda, solnea in lune in drugih priprostih pojavov iz zvezdoznanskega zemljepisa. Taka učila hočem pa omeniti v posameznih slučajih.

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

Nej Ti Dragi pri Savini! nej Ti znano bo,
De besede iskra vsakikrat mi šine,
Kader piše kol' jo Tvoje bratovsko peró,
Kakor blisk u sërca mojga globočine.

Tako jo je zapel stari profesor Jožef Poklukar gospodu Kosarju pri Savini iz Ljubljane v Zg. Danici l. 1850, kadar se je le-tá še le prikazal bil v slovenskem pismenstvu; kako bi ga pač pozdravljaj sedaj po toliko izvrstnih spisih, ki jih je pripravil na svetlo popolnoma v duhu Slomšekovem, priljubljen pisatelj in govornik kakor Slomšek II. — vsaj nekaj časa res tudi upravitelj škofije Lavantinske.

Frančišek Kosar r. 10. sept. 1823 v Braslovčah, prve šole dovršil v Kamniku, latinske ali gimnazijo v Novem Mestu, kjer mu je stric bil frančiškanski gvardijan, licejo v Ljubljani, bogoslovje v Celovcu, za mašnika posvečen 15. sept. 1846, služil za kapelana v Poličanah in Vojniku l. 1848, od 20. sept. deficijent v Braslovčah do 1855, potem kapelan do 1. febr. 1856, korvikar, dvorni kapelan in spirituval v Šent-Andreju do 1859, nato v Mariboru, l. 1861 konzist. svetovalec, l. 1865 dekan in šolski ogleda v Kozjem, l. 1870 kanonik v Mariboru, l. 1872 do 1881 profesor cerkvenega prava bogoslovcem, l. 1888 monsignore papežev prelat, poslavljen s križcem „pro Ecclesia et Pontifice“.

Veselica visokorodnemu milostlivemu gospodu gospodu knezu-škofu Antonu Slomšku pri nastoplenju sedeža višipastirskiga Labudske cerkve v znamenje iskrene radosti in pokorniga počesjenja pevana od Labudskih bogoslovcev v duhovščnici Celovski 19. maliserpana 1846, ima pesem latinsko (M. Grobelnik), nemško

(V. Gretschnig), slovénsko (M. Cizej) in drugo slovénsko v dveh razdelkih, zložil Franc Kosar. Na primer bodi:

I.

Kjer skoz pisane ravnine
Lava krotko žubori.
Od visoke kjer planine
Pesem mila se glasi:
Kjer Šent Andrej mesto belo
V sončni zarji blisketa,
Od stolne cerkve pa veselo
Zvezda žarna si igra itd.

II.

Pa tud ti Slovenja cela,
Kakor dalč tvoj jezik gre;
Ti tud dones bod vesela,
Teb' pred vsem spodobi se!
Veseli se mati prava,
Kdar česti se njeni sin;
Tud raduj se mati Slava,
Tvoj nar bolši ta je sin!
Bolj ko vsi, je tebe ljubil;
Bolj ko vsi, te ljubi še;
Bolj ko vsi za te se trudil;
Al dokazov treba je? itd.

V Celjske Novine je dopisoval nekoliko l. 1848 in ker se je celó v njih glasil nekdo zoper duhovski celibat, spisal je na priporočilo Slomšekovo „Prijazin list mnogo dušnih pastirjev vernim Lavantinske škofije“, v katerem krepko zavrača ugovore zoper diviški stan katoliških mašnikov ter živo kaže njegovo dobroto in visoko pomembo (Natisnil Jož. Blaznik v Ljubljani 1848. 8. str. 16). — Drobtince l. 1848: „Kmet pod hrastam“ (v vezani besedi — buča in želod) in „Oče ino trije sini“ (Prilika str. 196). — Pomagal je kot prelagatelj pri deželnem zboru v Gradcu l. 1848—9.

Danica l. 1849: Šolski bratje. Kdor doživi. Nikar ne preklinjaj! Zadnje ure

Roberta Bluma (po Oest. Volksfr.). Pet kruhov iz bukvic l. 1648. Pozdravljenje družbi svetiga križa (str. 113—117 cf. l. 11). Imenitni misijonar. Kteri stan je nar boljši? Zakonsko postavodanje (str. 146—163).

Danica l. 1850: Od Savine šolska novica — o slovensko-nemških bukvah, o šolskem nadzorništvu. Tri slabe znamenja pri Slovencih o novim letu: de je nemški Ljubljanski cerkveni časopis nehal; de družba svetiga križa, že tolikrat perporočena, tako slabo napreduje; de se nam je stari abecedni prepir zopet v slovenske časopise vrnil (cf. št. 9). Bandero keršanske svobode: belo-modro-rudeče v redu bratov sv. Trojice ali Trinitarjev. Zaničevavec spovedi. Veliko je poklicanih, pa malo izvoljenih. Otroci, duhovski učenci svojih starišev. Danes bo spet huda ura. Sternitev cerkvenih obredov in cerkveniga življenja s povernim učenjem v šoli. Kteri ljudje punte in prekucije delajo. Pervo cvetje na drevesu družbe sv. križa. V dopisu od Savine: Perve duhovske vaje (P. D. Sartori), prvi ljudski misijon, o družbi sv. križa v Šent-Andreju, o bratovšini kerš. nauka mej učenci v Celju, vtemelitev detinske duhovšnice; o učiteljskem zboru v Brašlovčah. Imeniten po širokim svetu sloveč gospod. poterka na vrata večnosti. Kristjani brez Kristusa. Hus in Kristus pred policijo Jozefinizma. Pomoček obiskanje šole poboljšati (bravnice). Nekaj od izreje moške mladosti. Pastirska beseda zastran misijonov. Izgled dobriga pastirja — Sibour, nadškof Pariški. Nekatere potrebne reči: marljivo delovanje na slovstvenem polji, v družbah, duhovnih vajah in misijonih. Duhovski zbor v Brašlovčah, o gimnazijskih profesorjih in dijakih v Celju, o potrebi jedine nove cerkvene pesmarice.

Danica l. 1851: Od nekterih napák in potreb sedajnega časa. Lepo zaderžanje vojšako v predlanskim puntu. Od stoletja do stoletja (o papežih 50. leto viharno). Zvunanja služba božja in pobožne šege.

Raba podob pri učenji. Spomin iz popotovanja po spodnjim Štajarskim. Od Savine. Lepa permera — glasovi narodov primerni raznim glasovam pri petju sv. maše — o Slovanih in o družbi sv. Cirila in Metoda. Duhovne vaje v Bréžicah. Pervo sv. obhajilo v Brašlovčah. — Drobtince: Od božjiga poklica v zakonski stan (Pridga v Poljčanah l. 1848). Od vredniga pripravljanja na zakonski stan. Od dolžnost zakonskiga stanu. Jožef Tavšl, slavni duhoven Lavantinske škofije (str. 132—144). Kamén na sercu (Po Veithu deloma v vezani besedi str. 165—178).

Danica l. 1852: V zadevi bratovšine ss. Cirila in Metodia. Sanje o novim letu. O misijonarjih v Afriki. Ktere bukve brati je nar boljši? (Terpljenje Kristusovo). V dan sv. Marka (Pes.). Cerkvna slovesnost v Brašlovčah. Adventne misli I—V (str. 189—211). — Drobtince: Od telesne reje otrok (str. 20—27). Od duhovske (27—35). Matevž Nakar, Sirski nadškof in velik služavnik božji (str. 107—115). Jelen v gojzdu (Balada po Veithu str. 185—189).

Danica l. 1853: Terpljenje Kristusovo: I. Pravo veselje. II. Solze pokore. III. Vezi ljubezni. IV. Prava lepota. V. Ternje in rože. VI. Kraljeva pot. VII. Na svetu, pa ne s svetam. VIII. Pod križem in na križu (str. 17—51). Avstrie žalost in veselje. Prošnja in zahvala (vsled požara v Brašlovčah). O misioniski družbi pri sv. Jožefu nad Celjem. Spomin na duhovne vaje Lavantinske škofije. O misionu v v Starim tergu poleg Slovenjiga Gradca. — Djanje Svetnikov Božjih, na svetlo dal A. Slomšek l. 1853. II. 1854. . . Ako to Djanje svetnikov pazno čitaš, ne spotikaj se, če zapaziš, da niso vsi popisi svetnikov iz edniga peresa pritekli. Popisali so jih gospodje časti in hvale vredni: . . . Franc Kosar (Predg. str. VII. cf. Jezičnik XXIV str. 17). — Ponovilo potrebnih nauk za nedelske šole na kmetih. U Beču 1854. Na svetlo dal A. Slomšek. Obseg: I. Dogodivščina svete vere. Spisal Franc Kosar. Doba

I.: Od Adama do Mozesa. II. Do Kristusovega rojstva. III. Do Konstantina velikega. IV. Do Karola velikega. V. Do cerkvene ločitve v zahodu. VI. Do današnjih dni (str. 1—206). Tiskana poznej tudi posebej: Zgodovina sv. vere. I.—VI. 8. str. 183. — Marije Rožen Cvet — poslovenil z duhovnim svojim pomočnikom — Fr. Kosarjem — Mihael Stojan, Braslovški dehant. V Celovcu 1855. 12. 414 (Jezičnik XXIV str. 39. cf. Danic. 1855 str. 87). — Danica l. 1857: O duhovnih vajah in ljudskim misijonu iz Šent-Andreja na Koroškim.

Drobtince l. 1858: Marija Celj (Prigodba str. 151—168). Prijazno pismo ministrantom, kako gre pri daritvi sv. maše se jim pobožno obnašati in spodbudljivo pozvanjati (str. 301—307). — Drobtince l. 1859—60: Misjonska pridiga od presvetega rešnjega Telesa s prošnjo za odpušenje (Govorjena v Vuzenici l. 1858 str. 57—74). — Drobtince l. 1861: Keršanska Beseda za Mariino družbo v pomoč kristjanom v jutrovskega krajih (str. 12—26). Keršanska Beseda za bratovščino živega Roženkranca v prvo nedeljo oktobra (str. 87—99). — Zg. Danica 1862:

Katoliško duhovstvo in narodnost. Beseda, ki jo je govoril Fr. Kosar, špiritval, v Marburški čitavnici pri shodu 8. grudnia 1861. — . . . Moj poklic, kakor duhovnega voditelja bogoslovcev tirja od mene, mladim duhovnom take načela ali vodila v serce vcepiti, po katerih bi se zamogli ves čas svojega življenja varno v vseh zadevah svojega poklica ravnati, ne da bi kje zoper njegov namen zagrešili, velikoveč v vsih zadevah se mu bližali.

In ker je zmed naj tehtniših zadev, ki jih je sedanji čas med Slovenci na den spravil, gotovo narodnost ali oživljanje naroda našega v narodnem zmislu ali pomenu, mora tudi za mene zmed nar imenitniših skerbi biti, ktere pravila naj bi se dale mladim duhovnikom zastran njih vedenja do narodnosti kakor zvezde voditelice na daljni in nevarni poti njih dušnega pastirovanja . . . I. Narpoprej se vprašamo: Ali se sme morebiti katoliško duhovstvo proti oživljanju in napredovanju narodne zavednosti zgolj terpivno (pasivno) držati? Odgovorimo: Nikakor ne . . . II. Dolžen je katoliški duhoven se djansko vdeležiti narodnega razcvetanja. Pa ne kar nikavni vzroki ženejo katoliškega duhovna na polje narodnosti, temuč tudi prevažni vzroki terdivni . . . Ako pa terdimo, da mora katoliško duhovstvo v duhu keršanstva djansko vladati narodnost, nikakor ne mislimo, da bi njegovo vdeleževanje pri narodnosti smelo biti na nos na glavo, nepremišljeno, brez vsega konca in kraja, temveč rečemo, da so v tem obziru po pameti in keršanskem razodenju tesne meje odkazane, kakor za vsakega rodoljuba sploh, tako še posebej za katoliške duhovne . . . III. Meje, katerih katoliško duhovstvo zastran narodnosti nikdar prestopiti ne sme . . . Ako katoliško duhovstvo v teh mejah in po teh pravilih narodnosti obdeluje, si smé svesto biti, da dela v duhu keršanstva. Bog bo gotovo z njim, in kdo bo zoper njega! Podobno bo modremu možu, kateri je sozidal svojo hišo na skalo, in ploha se je ulila in prišle so vode in vetrovi so pihali in so se v tisto hišo vperli, in ni padla, zakaj vstavljena je bila na skalo (Mat. 7, 24. 25).

Vprašanja in odgovori.

Jeden in trideseto vprašanje.*) Tukaj je trirazredna ljudska šola s poludnevnom poukom v vseh razredih.

*) V letniku 1890 smo odgovorili 15, v letniku 1891 tudi 15, skupaj torej 30 vprašanjem. Ured.

Slavni c. kr. okrajni šolski svet je doposlal dne 8. vinotoka 1891, št. 698, na vse tri- in štirirazredne ljudske šole nastopni odlok:

»Učiteljica mora poučevati vedno le prvi razred. Vsi drugi učitelji morajo alternirati in si ure v tednu jednako porazdeliti.«

Dné 16. listopada p. l. se je vršilo zbog tega tukaj lokalna konferencija. Sestavljen je ugovor proti alterniranju in proti porazdeljenju ur, podprt s tem:

1. Da je vsaka učna moč z dekretom le na določeno mesto postavljena, tedaj I., II., III., IV. učna moč.

2. Da imajo alternirajoči učitelji ogromno različne plače (od 450 do 780).

3. Da nima nižji učitelj za večji trud, niti najmanjšega zakonitega upanja, kdaj povišan biti v višji plačilni razred.

4. Da je odlok za tekoče leto prepozno došel in je tedaj oviranje v pouku neizogibno.

Toda dné 16. grudna je došel zopet odgovor od slav. c. kr. okrajnega šolskega sveta, da se ima ukaz nemudoma izvršiti.

Vprašanje je tedaj:

1. Jeli kaka zakonita pot in pomoč, da se alterniranje ne uvede, ali vsaj med letom ne upeljuje?

2. Jeli to kak vesel migljaj od zgoraj, da se bodo vendar že plače po tolikokrat že stavljenem predlogu po službenih letih razvrstile? (G. F. D.)

Odgovor. Da bi bil predstoječi razpis kak migljaj, da se bodo učiteljske plače uredile po službenih letih, o tem nam ni nič znanega, ker se po novi uredbi učiteljskih plač na Kranjskem o kaki preuredbi dotičnega zakona v merodajnih krogih sploh še ni razgovarjalo. Dasi smo mi prvi zagovorniki uredbe učiteljskih plač po službenih letih, Vam žalibog o tej stvari ne moremo dati ugodnega odgovora in bode še nekaj Save, Krke in Kolpe preteklo v Črno morje, predno se bode ustreglo tej iskreni želji vsega Kranjskega učiteljstva. Največ, kar bi pri se-

danjih razmerah po skupnem postopanju mogli doseči, bi bilo to, da bi se v I. in II. plačilno vrsto uvrstilo več odstotkov učnih močij.

Kar se pa tiče alterniranja učnih močij na večrazrednicah, smatramo mi to za velik napredek v notranji uredbi ljudske šole. Skušnja učne usposobljenosti je za vse ljudske učitelje jednaka. Vsak učitelj je torej usposobljen za pouk v vseh razredih ali oddelkih ljudske šole. V katerem razredu naj učitelj poučuje, je popolnoma neodvisno od njegove plače, ker plača ne določuje njegove usposobljenosti. Krivica bi se delala usposobljenemu učitelju, ako bi se on jedino zaradi plače izključil iz alterniranja v višje razrede. Koristij, ki izvirajo iz alterniranja za učitelja kakor za učence, torej sploh za povzdigo šole, tukaj ne bodedo navajali, ker so šolnikom sploh znane.

Da učiteljica ostane v nižjem razredu, utemeljeno je v šolskih zakonih; da bi se pa upirali zoper alterniranje učiteljev, nam ni znana nobena zakonita pot, po kateri bi svoj namen dosegli in bi tako upiranje sploh imenovali »cof« osemnajstega stoletja. Sedaj seveda, ko smo že v sredi leta, ne more vpeljati alterniranja biti v prid šoli, ali če se Vam ukazuje, Vi niste za to odgovorni.

Jednaka porazdelitev tedenskih ur med učitelje, ki alternirajo — ako ni za to posebnega vzroka —, tudi nam ne dopade. Naš ideal je učitelj, ki je usposobljen za pouk v vseh obveznih predmetih. Tak učitelj naj izimši ženska ročna dela poučuje vse predmete v svojem razredu sam. Potem bode ves pouk jednoten in se bode jeden predmet naslanjal na drugega. Po našem mnenju spada to v notranjo šolsko uredbo, katero naj določuje učiteljska konferencija.

L i s t e k.

Listi slovenskega pesimista.

VII.

Gospod urednik! Ko sem prvič čital krasno Jurčičevo delo »Deseti brat«, smejal sem se najsrčneje oni dogodbi o originalnem Krjavlji, kadar je čakal s šilom v roki svojo nagajivo kozo skrit za plotom, skozi kateri je navadno mulila prepovedano travo. Prav živo sem si mislil Krjavlja, kako silno možko se je držal za plotom ležeč in kako mu je same nestrpnosti in škodoželjnosti trepetala vsaka žilica na starikavem, nagrbččenem lici. Kako zadovoljen je bil sam s seboj, ko je nadležni živali zadršilo v nos. Pač huda lekcija!

Gotovo že hočete reči, gospod urednik, kam pa ta misli s tako šepavo primero. Počakajte. Na svetu ni vse ravno, primere niso vse dobre.

Oni dan je moj prijatelj, g. Postojnski omenil nekoliko odnošajev slovenskega učiteljstva do krajnih

šolskih svetov. Tedaj sem si mislil: da nisem jaz na njegovem mestu. Kako z veseljem — morda še z večjim kot Krjavelj — bi dregnil v to sršenje gnezdo. Ker sem pa jaz, gospod urednik, s prostim časom prav tako v zadregi, kot Vi s prostorom v listu, ni mi bilo mogoče. Spominjal sem se le prijatelja Krjavlja, in to me je tešilo.

Odnosaji učiteljstva do krajnih šolskih svetov niso povsod jednaki. V sosednih kronovinah so različni od naših na Kranjskem, kjer treba časih prav beraški moledovati za drva, črnilo, tiskovine. S kakšnimi doneski za knjižnico ali šolski vrt je pa že „a priori“ — nič. Poleg tega je pa prvomestnik — nekod celo branja in pisanja nevešč — silno velik gospod, kateremu se mora uboga para — učitelj »sine qua non« pokoriti.

V svesti si, da govorim iz srca vsakemu, kdor je bil že na deželi učitelj-voditelj, smelo trdim: o krajnih šolskih svetih v nekaterih vaseh na deželi ni

drugače mogoče pisati kot — ironijo. Morda mi bode kdo očital, da preveč težimo po gospodstvu, da bi radi sami vse upravljali. Nikakor ne. Za vse posle, kar jih ima krajnega šolskega sveta načelnik, se vsak učitelj prav cifrasto zahvali, za čast pa še po vrhu. Mi ne želimo premembe postave, marveč da se točno izvršuje.

Nekje na Kranjskem je krajni šolski svet, ki je imel v šestih letih dve seji. Tudi se isti krajni šolski svet še do danes ni prenovil vsled potekle dobe zadnjih treh let.

Zopet na drugem kraju ima načelnik krajnega šolskega sveta pravico (če jo ima) da pošilja izkaze šolskih zamud c. kr. okrajnemu šolskemu svetu kar za pol leta in še več skupaj. Seveda mora biti šolsko obiskovanje potem kar uzorno.

Znan mi je celo kraj, kjer je jokajoči sinek načelnika krajnemu šolskemu svetu pripovedoval v šoli, ko je prinesel nepodpisano šolsko naznanilo, da so oče rekli: »Kaj uganjate vedno tiste komedije v šoli! Ne podpišem nič!«

Drugod mislijo načelniki in šolski svetovalci, da se jim mora učitelj lizati in klanjati kot Mahomedanec pred Khabo, če hoče, da ga imenujejo (?) definitivnim.

Gospoda kolegi! To so pege, to so težave našega stanu. Ako učitelj-trpin tej gospodi prav ne »parira«, rekše, zadosi ne kadi, dodelal jo je s svojo avtoriteto. Prišel je z njo na pravcati »kant« ali javno dražbo. In v šoli?

Nikjer niso še roditelji toli previdni, da bi govorili o napakah učiteljevih tam, kjer ni otrok. O, hudobija ne pozna mej! V pričo otrok vedo, da še najbolj strežejo svoji škodoželjnosti. Prijatelj mi je pravil, da se je od svojih otroških let prvikrat zjokal tedaj, ko mu je v šoli povedal zaprti sinko mogočnega očeta

načelnika, kaj lahko stori njegov »papá« ž njim (učiteljem). »Kakor Job«, pravi prijatelj, »proklet bi bil dan in uro svojega rojstva in vstopa v učiteljsko pripravnico, da me ni tešila učiteljska potrpežljivost (katero nam priznavajo celo najnižji sloji ljudstva) in pa zavest: vsak stan ima grenkosti življenja«.

Res, lepo je živeti v miru, ljuba je harmonija v človeškem društvu; toda v miru živeti, gledati pa in poslušati, kako se zanemarjajo zakoni šolskega in učnega reda, gledati, kako nekdo kar lahko miselno blati čast učiteljsko, izpodkopa je v rojstni vasi njega veljavo, to bi se reklo: vsled ljubega miru gledati svojo smrt.

Tega pa ne more nikdo od nas zahtevati.

Mislím, da vsakdo ve, kako ljub je mir in oduren prepír. In nikdo ne išče miru zato, da bi se preprepiral, marveč vsak — če je že prisiljen kako trdo reči — se (vsaj v našem stanu) prička le zato, da bi dosegel mir, mir pod domačo streho.

Potezati se za postavo in pravico je dolžnost vsakega državljana, kamo li učitelja.

Gospod urednik! To sem hotel povedati. Stvar se mi je nategnila, in treba, da končam. Naš znanec Krjavelj je gotovo rekel, dovršivši svoje delo skozi plot: »Na, da boš vedela!« jaz sa pa moram ločiti od Krjavlja — vsak človek je rad po svoje originalen in pravim: dixi et salvavi animam meam.

Sklenil sem pa zastran tega na ta način, ker so bili oni dan božični prazniki, ko se Bogu v čast latinski poje, in pa zato, ker hočem o novem letu brez vsakeršne teže na duši zreti v bodočnost. Zato kličem vsem prijateljem in znancem in tudi Vam, gospod urednik: Srečno in veselo novo leto!

Vaš

pesimist

Književnost.

Knjige družbe sv. Mohorja. — Slavna družba sv. Mohorja ja razposlala za l. 1891. šest lepih knjig, katere so izvestno razveselile vse Slovence. Ker je itak skoraj vsak učitelj ud te velevažne družbe in jih je izvestno prečítal vsaj nekoliko, ocenjali jih ne bodemo obširneje, ampak omenjamo jih le ob kratkem.

1. Življenje Marije in sv. Jožefa, X. snopič. Spisal župnik Janez Volčič. S tem snopičem je završeno za naše razmere veliko in dobro delo, v katerem živo opisuje Janez Volčič življenje Marije, sv. Jožefa in njunih častilcev. Konci je pridejan lep zivotopis pokojnega J. Volčiča od O. Fl. Hrovata. Ta knjiga je izmed onih, katere kmetski društveniki prebirajo najrajši.

2. Gospod, teči mi pomagat. — Molitvenik za bolnike. Spisal krški knezoškof Jak. Peregrin Pavlič in ga je poslovenil in z navadnimi molitvami

pomnožil duhovnik krške škofije. S to knjigo bode izvestno ustrezno pobožnim bolnikom slovenskim, kateri bi radi slišali na smrtni postelji kako tolažbo. Semintje bi bilo še treba jezikovne pile.

3. Občna zgodovina, XV. snopič. Sp. Jos. Starè, kr. profesor v Zagrebu. V tem snopiči je opisana zgodovina zadnjih let po l. 1848. in z njim je dovršeno lepo delo. Vse delo obsega 4 knjige. V vsaki je opisana zgodovina jednega veka. Spisovanje zgodovine je prizadejalo pisatelju izvestno mnogo truda ter je trebalo velike pazljivosti. Zgodovina je pisana vseskozi zanimivo in dôkaj natančno. Obudila je že pri marsikomu, zlasti pa pri dijakih, veselje in zanimanje do tega lepega predmeta.

4. Fizika ali nauk o prirodi. II. (Kemija.) Sp. H. Schreiner, c. kr. ravnatelj. Knjiga je razdeljena na deset poglavij. Spisovanje takih knjig za

priprosti narod je težavno. Priznati pa moramo, da je g. pisatelj pisal dókaj domače in lahko umljivo, takó, da ga bode razumel tudi kmet, ako je količkaj bolj prebrisan.

5. Slovenske večernice za pouk in kratek čas. 45. zvesek. Obseza povesti, pesmi, dramatiški spis, poučne spise in na konci je nekaj smešnic in kratkočasnic. Kakor so različni pisatelji, tako so tudi različni spisi. Nekateri pišejo dobro, umljivo in poučno, pri nekaterih je pa ves spis sama lupina brez pravega jedra. Ugaja nam najbolj povest »Zadnji tihotavec« ter spisa »Kakšno bodi naše stanovanje« in »Herbart Turjaški«.

6. Koledar za prestopno leto 1892. — Ima poleg navadnih koledarskih stvari in imenika vseh udov še več povestij, životopisov in poučnih spisov. Lepa je prva povest »Čista vest je več vredna nego največje bogastvo«, zanimiva je črtica »Vitez Franc Miklosich«; zlasti pa nam ugaja spis »Kako sem prvič potoval na Dunaj in Dunajsko mesto« od Navratila. — S tem smo ob kratkem omenili družbine knjige. Reči moramo, da so lepe, za narod prav dobre, vendar bi želeli, da bi družba izdajala večje povesti kakor jih je že pred leti n. pr. Izdajalec, katere se še sedaj čitajo rade.

F. J.

Matica Slovenska je razposlala za l. 1891. tri knjige.

1. Letopis Matice Slovenske za leto 1891. Uredil Anton Bartel. V Ljubljani natisnila »Narodna tiskarna« 1891. Str. 358. Knjigarska cena 1 gl. 20 kr.

Vsebina letopisu: Enklitike v slovenščini. Sp. dr. M. Murko. Doneski k historični slovenski dialektologiji. Sp. Oblak. Premogova tvorba v obče, posebej pa nje izobrazba na slov. Štajerji. Sp. M. Cilenšek. Prazgodovinske in rimske izkopine na Slovenskem l. 1890. Sp. S. Rutar. Barve in njih uporaba v ornamentiki. Sp. J. Šubic. † Franc Miklosich. Napisal dr. M. Murko. Bibliografija slovenska od 1./1. 1890 — 1./1. 1891. Sestavil I. Tomšič. Letopis »Matic Slovenske«, sestavil E. Lah. — Kar lahko vsak iz vsebine razvidi, so v letopisu večidel učene razprave, dà, nekatere se nam zdé preučene, zato jih ne moremo primerno oceniti. Dr. Murkov spis o Fr. Miklosichu je jako zanimiv. Bibliografija je sestavljena prav pregledno po nasvetih g. prof. R. Peruška.

2. Zgodovina Novega mesta. Sestavil Ivan Vrhovec, c. kr. profesor. V Ljubljani tiskala »Katoliška tiskarna« 1891. — Knjiga je razdeljena na:

Predgovor; viri; I. Okolica Novega Mesta; II. Najstarejša zgodovina; III. Popis starega mesta; IV. Doba od leta 1365. — 1580; V. Od ustanovljenja Karlovca do Marije Terezije (l. 1580. — 1740.); VI. Doba od Marije Terezije do francoske okupacije; VII. Francoska okupacija; VIII. Zgodovina kapiteljna; zgodovina novomeških šol; dodatek.

Mnogo truda je prizadelo g. pisatelju zbiranje gradiva za sestavljanje novomeške zgodovine; mučno je bilo zlasti brskanje po raznih arhivih. Knjiga ni pisana suhoparno, kakor so večina knjige jednake vrste, ampak je pisana živo, priprosto in prepletana z mičnimi dogodbicami, ki silijo čitatelja često na smeh. Knjiga je važen donesek h krajevni zgodovini slovenski.

3. Pegam in Lambergar. Povest. Spisal dr. Fr. D. V Ljubljani, 1891. Tiskala Blaznikova tiskarna. Str. 187. Knjigarska cena 60 kr.

Pisatelj te povesti je čislán in znan književnik, ki je spisal nam že več povestij. Kakor v »Velikem grofu«, takó se tudi v tej povesti peča s Celjani. Opisuje boje za bogato dedino celjsko po siloviti smrti zadnjega celjskega grofa Urha v Belem Gradu. Največ pravice vsled pogodbe je imel do posestva Celjanov cesar Friderik IV. Poganjal se je tudi česki in ogerski kralj Ladislav. Vdova kneginja Katarina je hotela obdržati dežele in napósled je celo celjski vojvodja, Jan Vitovec, hrepenel po knežjem prestolu in kneginji vdovi. Zmagala je napósled pravična stvar in je prišlo vse nekdanje obširno celjsko posestvo v cesarjeve roke. Kralj Ladislav je bil umrl, kneginja Katarina se je bila morala podati na Krško (grad), Jan Vitovec in drugi nasprotniki cesarjevi so se pa pobotali z njim in stopili v njegovo službo. Glavni junak povesti, Gregor, je pa vzel Tajdo, ki sta potem živela morda srečno. — Povest priporočati in hvaliti je pač odveč, ker hvali jo dovolj ime pisateljevo. On piše: »Kajti so jej vračali«, »kajti se je bil grozil«; to se nam zdi napačno in vemo, da narod na Kranjskem nikjer ne govori takó, in tudi »kajti« malokdaj rabi; ako pa govori pravi: »Kajti vračali so jej«, »kajti bil se je grozil«. Nenavadno je tudi »osolpel«.

Vseh društvenikov je bilo letos 2157 in sicer 6 častnih, 300 ustanovnih in 1851 letnih. Ako primerjamo z družbo sv. Mohorja, reči moramo, da je to število veliko premajhno in bode treba še mnogo agitacije, predno bode število društvenikov primerno številu Slovencev, med katerimi je pač mnogo malomarnežev za knjigo slovensko.

F. J.

Naši dopisi.

Z Razártega pod Nanosom, v starem letu. Ni navada, da bi naše cenjeno glasilo »Učit. Tovariš«,

prinašal kakeršnih koli novic iz tukajšnjega kraja. Tudi smo sploh malo vajeni, da bi časniki donášali

naše dogodke. Če pa le ni drugače, treba vendar prijeti pero in prositi javno pomoči tukajšnjim šolskim razmeram, osobito tukajšnji šoli.

Velikokrat smo že brali tudi v političnih listih, kako slaba je šola na Razdrtem. To se je poročalo pa najbrže le s take strani, ki je bila o stvari samo površno poučena. Šola je tukaj tako slaba, da je sploh o nji kaj pretiravati nemogoče. Že pred tremi leti je nekdo poročal o omenjenem poslopju, ko se reži kot prava usobljena ironija vsem šolskim zakonom, vsem šolskim oblastvom. Danes so pa stvari še slabše. S kratka: tukajšnja šola je najslabša na Kranjskem. Poleg drugih napak je zelo velika ta, da v poslopju bivata še dve drugi strani, in nemalokrat morajo otroci poleg oblatnega pouka poslušati od spodnjega sosedu še postranske instrukcije. Čudno, kako je bilo mogoče o splošni reorganizaciji šolskih poslopjij vsprejeti to zgradbo med redovite šole. Poslopje tudi ni celo last šolske občine, marveč le zgornja polovica, kamor treba po kamenih stopnjicah. V šolski sobi je pod tako slab, da morajo otroci med klopmi hodeči dobro paziti, da si ne polomijo nog. Pod klopmi so v pod take špranje, da se mali deček prav lahko skrije vanje. Klopi so že za v kak starinarski muzej. Okna ima soba tri, po 1 m visoka in 80 cm široka. Soba sama je visoka 2.5 m. Vrh vseh teh nesreč jelo se je še stranišče podirati.

Marsikdo bode vprašal: kako, zakaj? Prijatelj meniš li, da nismo že večkrat tako vprašali. Reklo se je: imamo že plan narejen za novo šolo. Mi živimo v deželi obljub, a same obljube so nas pripravile že v strašanski deficit: kmalu bode bankerot, t. j. šola se nam bo podrla. V sedanjem zimskem času seveda to ne bode prijetno, a tudi neprijetnosti mora prenašati, kdor hoče doseči popolnost. Prej pa, ko se to zgodi, bodo razna znamenja — c. kr. orožnik pride in nam po § (kdo ve vse te kljuge) za brambo javne varnosti — šolo zatvori.

Uresničuje se znani pregovor: Bog je visoko, a car daleko.

Kostanjevica. (Razširjena šola.) Visoki c. kr. deželni šolski svet je ukrenil, da se naša šola razširi v štirirazrednico. Ta ukrep je obradostil tukajšnje olikane kroge, posebno pa nas učitelje. Škoda je le, da se ima četrti razred odpreti šele tedaj, ko bo gotovo novo šolsko poslopje. Visoki c. kr. deželni šolski svet je s tem gotovo hotel vplivati na šolsko občino, da bi se poprej lotila zidanja šole. Žalibog pa, da imamo občinske očete, katere bo k zidanju šole težko pripravila ljubezen do otrok in omike, pač pa bi jih pripravil k temu strah pred vedno rastočimi stroški za najem šolskih prostorov. Zaradi tega bi bilo želeli, da se šola takoj razširi.

V tukajšnji šoli je zdaj 301 otrok, ki šolo kaj redno obiskujejo. Po posameznih razredih so tako razdeljeni: v I. razredu 136, v II. razredu 78 in v III. razredu 87 otrok. Ker je soba I. razreda prostorna

in je v tem razredu pouk poludnevni, je prostora dovolj za vse otroke; drugače pa je v II. razredu, kjer je 78 otrok, prostora pa le za 48; isto tako in pa še slabše je v III. razredu, kjer je 87 otrok, a prostora le za 56. Ako je treba pisati ali risati, mora 31 otrok zunaj klopij stati brez pravega dela. Kako težavno je pri otrokih, ki nimajo pravega opravila, vzdrževati disciplino, mi ni treba poudarjati. Kako neprijetno in zamudno je pa tudi vedno premestovanje otrok. Nobeden ne gre rad iz klopi, vsak bi rajše pisal ali risal, ko zunaj stal. Prašam pa tudi, ali je pri takih razmerah mogoče doseči učni smoter? Vem, da mi bode vsak pritrdil, da ne. Ali ni to neizrečena izguba za mladino, ki se potika po takih prostorih in čas trati, mesto da bi se vsestransko in dobro izobraževala. Ta izguba je pač večja, kakor bi bila vsota, ki bi jo šolska občina dala za najemščino od četrtega razreda v dveh ali treh letih. Kako pa je gledé zdravja v tako prenapolnjeni šoli? To se menda pri nas tudi ne jemlje v poštev. Kaj zato, če učitelj umre, bo pa drugi prišel! In če otroci hirajo zavoljo tesnobe in slabega zraka, to tudi nima nikakoršnega pomena!

Tukaj se ne manjka ljudi, ki se kažejo očitno prijatelje šole, a za hrbtom pa rujejo proti nji, kar se dá. In te vrste ljudje še trdijo, da so prijatelji naroda. Če je kje omike treba, treba jo je pri nas, kjer so zemljišča silno razkosana, da mora gospodar bistro glavo imeti, če hoče pošteno izhajati. Neveden, neomikan gospodar, ki si ne ve v vedno spreminjajočih razmerah pomagati, mora propasti. Jednako čudno se nam pa tudi zdi, da so ostale vasi Oštre, Avguštine, Jablance, Slinovce in Karlče, ki so Kostanjevici pred pragom, vsolane v Sv. Križ, kamor je uro hoda. Te vasi plačujejo vse stroške za šolo in vendar nimajo od nje nič. Svetokriška jednorazredna šola je tako prenapolnjena, da še za bližnje otroke prostora prinanjkuje, za daljne se pa še nihče ne zmeni.

Ko bi se bile te vasi v Kostanjevico vsolale in šola pa precej razširila, bila bi odstranjena tudi ta krivica. Prav pa je, da se bo odprla ekskurendna šola v Črneči Vasi, da bodo tudi otroci iz hribovskih vasij saj nekaj pouka dobivali. Do zdaj je bil ves njih pouk nauk za prvo spoved in sv. obhajilo. Poprej imenovane vasi pa bodo ostale med dvema, oziroma tremi šolami vendar brez šole.

Da je vse to, kar sem pisal o prenapolnjeni šoli, le preveč res, svedoči to, da je tukajšnji krajni šolski svet, spoznavši vse te nedostatke, sprejel v svoj proračun potrebno vsoto za četrti razred, ter da je dne 20. t. m. sklenil, da naj se visoki c. k. deželni šolski svet prosi, da se kmalu odpre četrti razred, ali pa naj se tudi v zgornjih dveh razredih dovoli poludnevni pouk, to se pravi, če nam ne pustite naprej, dovolite nam, da gremo nazaj; tako šola ne more obstati. —

Iz Ljubljane. (Razdelitev obleke ubogim šolarjem.)

Ob Dank, ob Undank dir vergilt —
Du ziehe stillen Gang's davon;
Dass du ein Menschenleid gestillt,
Das sei dein Dank, das nimm als Lohn.
Georg Scheurlein.

Pomilovanja in usmiljenja vredni so pač tisti ljudje, ki se morajo poleg raznih nadlog in težav v življenju bojevati tudi s siromaštvom. Kako tesno mora biti siromaku-očetu pri srci, ki mora gledati svojega ljubljenelega sina in trdi zimi brez gorke obleke, pa nima toliko novcev pri hiši, da bi mu kupil zimsko obleko. Koliko trpi vendar srce uboge matere, ki vidi druge otroke zavite v bogati in topli obleki, njena ubogljiva in pridna hčerka pa zmrzuje in se trese od mraza! Kako nesrečni so pač še posebno tisti siromaki, ki imajo že za šolo godne in morebiti tudi nadarjene in pridne otroke, pa jim ne morejo kupiti potrebne obleke, vsled česar so otroci primorani zanemarjati šolsko obiskovanje. Kdo bi se pač ne usmili teh ubozih sirot! Trdosrčen mora biti tisti, ki bi takemu siromaku ne olajšal bremena vsakdanjega življenja! Hvala Bogu, da je tacih usmiljenih src še mnogo na svetu! V Ljubljani je tudi veliko tacih siromakov, ki svojim šolo obiskujočim otrokom ne morejo napraviti zimске obleke, pridejo jim pa na pomoč v tej sili milosrčne gospé. Tu obstoji namreč že 26 let odbor usmiljenih in milosrčnih gospá, na čelu mu blaga dobrotnica ubogih šolarjev. prečastna gospa M. Murnikova. Ta odbor, v kojim se nahajajo tudi častite gg. Marija Klein, Ivana Premk in Julija Premk, hodi leto za letom v zimskem času po mestu ter nabira pri raznih prijateljih in dobrotnikih uboge šolske mladine milodarov za zimsko obleko. Kaj lep izgled daje v tem oziru deželna prestolnica drugim krajem naše mile ožje domovine, kajti sleharno leto naberó zgoraj imenovane milosrčne gospé toliko milodarov, da morejo blizu 100 otrok obleči s toplo in lepo obleko. Tudi

letos so nabrale toliko, da je bilo 100 otrok oblečenih, in sicer 80 s popolno obleko, 20 pa z obutvijo. V 13. dan grudna l. l. se je vršila ta človekoljubna svečanost v dvorani ljubljanske čitalnice. Ta dan je bil res dan veselja in sreče za naše šolske siromake. Veselja jim je utripalo srce vstopivši v dvorano, ko so zagledali na mizah razpostavljeno lepo in močno obleko in mnogo raznih jedil. Srečne čutili so se pa zato, ker so zagledali v dvorani toliko imenitne gospode. Še celo preblagorodni gospod deželni predsednik baron A. Winkler je počastil svečanost s svojo navzočnostjo ter pokazal, kako zelo mu je pri srci uboga šolska mladina. Prisotnih je bilo tudi mnogo članov deželnega in mestnega šolskega sveta, mnogo profesorjev srednjih šol ter ljudsko-šolskih učiteljev in učiteljic in vse polno druge gospode in občinstva tako, da je bila prostrana dvorana napolnjena. Svečanost je otvoril nunski katehet, č. g. R. Merčun z lepim nagovorom in pozdravom na gospoda deželnega predsednika, na odbor gospá in šolske otroke, spodbujajoč slednje k hvaležnosti do svojih dobrotnikov. Potem se je razdelila obleka, pri kateri razdelitvi se je udeleževal gospod deželni predsednik, gospa Murnikova in druge čč. dame odbora. Po razdelitvi nastopi učenka slovenske mestne dekliške šole ter se v prav lepih besedah zahvali vsem dobrotnikom za darove in mestni katehet č. g. J. Smrekar pa zaključí svečanost s slava-klicem presvetlemu cesarju in njega zastopniku gospodu deželnemu predsedniku baronu Andreju Winklerju.

Na ta način se je vršila ta prelepa in človekoljubna svečanost; na ta način se je igrala v narodni čitalnici najlepša, najprijaznejša in najganjlivejša ljudska igra izmed vseh, kar jih ima čitalnica naša. Ta dan so se predstavljale v tem narodnem domu žive podobe in vršila dejanja človekoljubnosti, dela ljubezni, koja bodo pripomogla naši ubogi šolski mladini k potrebni vzgoji in k naprednemu učenju. J. D.

(Konec prih.)

Vestnik.

Najvišji dar. Za zidanje novega šolskega poslopja v Šmartnem v Tuhinjski dolini je presvetli cesar daroval v podporo 200 gl.

Imenovanje. Okrajni glavar pri c. kr. nameštvu v Trstu g. Reinhold vitez Rülling je imenovan vladnim svétnikom pri deželni vladi v Ljubljani, vladni tajnik v Ljubljani, g. Oton Fränzl vitez Vesteneck pa okrajnim glavarjem v Novem Mestu.

Osobne vesti. Gdč. učiteljica Melanija Sittig v Šmledniku je dobila službo v Galiciji, v celjskem okraji. G. Janez Poznik, učitelj v Grčaricah, imenovan je stalnim učiteljem na jednorazrednici v Polomu; g. Frančišek Razpotnik, stalni učitelj v Hotiči, imenovan je stalnim učiteljem na jednorazrednici pri sv. Trojici (kameniški okraj); g. Kon-

rad Črnologar, stalni učitelj v Šent-Vidu pri Zatični, stalnim II. učiteljem na trirazrednici v Šmarji in g. Jožef Turk, stalni učitelj v Begunjah (radovljski okraj), stalnim nadučiteljem na istem mestu. Gdč. Amalija Regnard, stalna učiteljica v Šent-Rupertu, šla je v pokoj; namestuje jo do novega umeščenja umirovljen učitelj g. Ivan Dolinar. Gdč. Elvira Dolinar, časasna učiteljica v Veliki Dolini, izstopila je iz učiteljstva; namestuje jo do novega umeščenja umirovljen učitelj g. Anton Šinkovic. Gdč. Jožefina Bučar, izprašana učiteljska kandidatinja, postala je časasna učiteljica v Kostanjevi. Stalni so postali na svojih službah gg.: Rudolf Hrovat v Orehku, Ivana Velepč v Šent-Petru, Bibijana Bizajl v Hrenovicah, Avgust Korbar v Šent-Vidu pri Cerknici, Marija Sajovic v Trebnjem in Pavla Götzl v Žiréh.

Največja ogerska mesta. Po najnovejših poročilih ima Pešta čez pol milijona in sicer 506.384 prebivalcev. Za Pešto šteje na Ogorskem največ prebivalcev Segedin (87.410), potem Debrečn (58.952), Vasarhely (56.626) in Požun (56.048).

Umrljivost in dolgost življenja. Kakor poroča »Financial and Insurance Chronicle« umrje na naši zemlji vsako leto kacic 33 milijonov ljudi, torej na dan 91.554, na uro 3.730 in na minuto 62. Povprečna starost človeška je 38 let. Jedna četrtnina zemeljskega prebivalstva ne doseže 7. leta, a polovica ne 17. Od 10.000 oseb živi jedna 100 let, od 500 jedna 90 let, od 100 jedna 60 let. Oženjeni živé dalje nego samci. Od 1000 oseb je 95 oženjenih. Svateb je v prosincu in malem srpanu več kakor v ostalih mesecih.

Vesmir.

Zahvala. Častiti gospod Ivan Škerjanec, tukajšnji mnogozaslужni župnik, je blagoizvolil vremski šolarski knjižnici podariti XX. in XXI. tečaj »Vrteca«, zvezke »Kosijevil' narodnih legend« in zvezke, katere na svetlo daje in zalaga družba sv. Cirila in Metoda. Podpisani si šteje v dolžnost, da blagemu šolskemu dobrotniku in prijatelju izreka za ta blagodušen dar najprisrčnejšo zahvalo.

V Vremah, dne 22. grudnia 1891.

Anton Skala, nadučitelj in voditelj.

Zahvala. Slavno podporno društvo »Narodna šola« je blagoizvolilo vlani kakor letos za male zneske poslati tukajšnji šolski mladini mnogo raznega šolskega blaga. Podpisano voditeljstvo ga za ta blagodušen dar v imeni otrok prisrčno zahvaljuje.

Voditeljstvo šole v Vremah dne 22. grudnia 1891.

Anton Skala, voditelj.

Zahvala. Blagorodni gospod Viktor Rozina, c. k. beležnik v Kostanjevici, blagoizvolil je podariti tukajšnji ljudski šoli 10 gl. v namen, da se kupijo za uboge učence potrebne šolske priprave. V isti namen je daroval tudi gospod Francišek Globočnik iz Dobrave 1 gl. V svojem in v imeni ubogih učencev izreka obema dobrotnikoma najtoplejšo zahvalo.

V Kostanjevici, dne 19. grudnia 1891.

Lavoslav Abram, nadučitelj.

Zahvala. Slavno društvo »Narodna šola« je blagoizvolilo za poslani ji znesek 10 gl. tukajšnji šoli toliko raznega šolskega blaga poslati, da bo vsak siromašen otrok za precej časa z najpotrebnejšimi učili preskrbljen, za kar se podpisani slavnemu društvu najtopleje zahvaljuje.

V Kostanjevici, dne 19. grudnia 1891.

Lavoslav Abram, nadučitelj.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1364

o. š. sv. Na dvorazrednici v Smedniku je stalno ali začasno popolniti drugo učno mesto.

Služba je uvrstena v IV. plačilni razred in ima dotična učna moč tudi jedno sobo za stanovanje na razpolaganje.

Prosilke (prosilci) naj svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim pōtem semkaj vložé do dne 10. prosinca t. l.

C. kr. okrajni šolski svēt v Kranji
dne 24. grudnia 1891.

Št. 1038

o. š. sv. Na jednorazrednici v Čateži pri Trebnjem je takoj stalno ali začasno popolniti mesto učitelja-voditelja. Dohodki IV. plačilne vrste, opravilnina in prosto stanovanje.

Prošnje naj se predpisanim pōtem do dne 30. prosinca 1892 semkaj vložé.

C. kr. okrajni šolski svēt v Rudolfovem
dne 24. grudnia 1891.

Častitim naročnikom „Učiteljskega Tovariša“.

Za naročnike „Uč. Tov.“ sem priredil originalne platnice za ta list v črnem platnu z zlatim tiskom na prednji strani in po hrbtu po načinu, kakor so v navadi platnice pri zakonskih zbirkah. V nadi, da dobim dosti naročnikov, postavil sem ceno samo na **40 kr.** (po pošti 50 kr.). Po isti ceni se dobé platnice za prejšnje letnike. Z vezanjem vred računim za letnik **85 kr.**

Za obilno naročilo se priporoča

IVAN BONAČ,

knjigovez,

Ljubljana, Poljanska cesta št. 10.

»Učiteljski Tovariš« izhaja na celi poli velike osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 50 kr. Udje »Slovenskega učiteljskega društva« prejema list za 2 gl. na leto, za 1 gl. na pol leta.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Poljske ulice št. 9; naročnino pa prejema gospod Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

UČITELJSKI
TOVARIS.

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva“

v Ljubljani.

Dve in trideseto leto.

1892.

Izdavatelj in urednik:

ANDREJ ŽUMER,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

V Ljubljani.

Natisnila J. R. Miličeva tiskarna.

UČITELJSKI
T O V A R I Š.

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva“

v Ljubljani.

Dve in trideseto leto.

1892.

Izdavatelj in urednik:

ANDREJ ŽUMER,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

V Ljubljani.

Natisnila J. R. Miličeva tiskarna.

Imenik naših p. n. g. g. sotrudnikov.

- Abram Leopold*, nadučitelj v Kostanjevici.
Bajec Ivan, učitelj v Polhovem Gradcu.
Barlé Janko, nadučitelj v Podzemlju.
Bartelj Ivan, učitelj v Šmartnem pri Litiji.
Belar Leopold, nadučitelj v p. v Ljubljani.
Benedek Josip, nadučitelj v Planini.
Benedik Karol, nadučitelj v Smedniku.
Bernard Karol, nadučitelj na Jesenicah.
Bezljaj Jožef, c. kr. okr. šolski nadzornik, meščanski učitelj v Krškem.
Bezljaj-Michel Marija, učiteljica v Krškem.
Bozija Jožef, nadučitelj na Blokah.
Božič Leopold, nadučitelj v Zireh.
Bregant Michael, nadučitelj v Šmartnem pri Kranji.
Burnik Valentin, nadučitelj v Kamniku.
Cepuder Jakob, nadučitelj na Studencu.
Cepuder Jožef, učitelj v Ljubljani.
Cerar Ivan, učitelj v Škocjancu.
Cvirn Ivan, učitelj v Trziči.
Česnik Karol, učitelj v Predosljah.
Čuček Rajko, c. kr. profesor v Gorici.
Dimnik Jakob, učitelj v Ljubljani.
Dolinske Apolonija, učiteljica v Komendi.
Dular Francišek, učitelj v Semiču.
Eksel Srečan, učitelj v Rajhenburgu.
Fakin Anton, učitelj v Repentabru.
Furlan Jakob, učitelj v Ljubljani.
Gabršek Francišek, nadučitelj in c. kr. okr. šolski nadzornik v Krškem.
Gangl Engelbert, učitelj v Budanjah.
Gantar Ivan, nadučitelj v Čateži.
Gärtner Francišek, učitelj v Velesovem.
Gašperin Gasper, nadučitelj v Starem Trgu pri Loži.
Gebauer Viljem, nadučitelj v Šmarjeti.
Golmajer Francišek, nadučitelj v Loškem Potoku.
Govekar Francišek f., nadučitelj v Siški.
Gregorin Jožef, učitelj na Črnučah.
Gross Francišek, nadučitelj v Vremah.
Gross Peter, nadučitelj v Zagorji ob Savi.
Hiti Matija, nadučitelj v Dobrnici.
Hubad Jožef, c. kr. profesor v Ljubljani.
Humek Martin, učitelj na Raki.
Inglie Jakob, c. kr. šolski ravnatelj v Idriji.
Jaklič Francišek, učitelj v Ljubljani.
Jeglič Janko, nadučitelj pri sv. Križi.
Jeglič Francišek, učitelj na Dovjem.
Jelenec Luka, nadučitelj v Št. Juriji.
Jersinovic Anton, nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik v Črnomlju.
Jesenko Dragotin, uradnik v Ljubljani.
Josin Makso, učitelj v Ljubljani.
Judnič Davorin, učitelj v Trnovem.
Juvanec Francišek, učitelj v Leskovci.
Kalinger Florijan, učitelj v Radovici.
Kecelj Alojzij, učitelj v Ljubljani.
Kern Ivan, nadučitelj v Trbovljah-Vodah.
Knific Luka, nadučitelj na Trati.
Kokalj Francišek, učitelj v Ljubljani.
Koncilija Francišek, nadučitelj v Žužemberku.
Konschegg Friderika, učiteljica v Ljubljani.
Kopitar Francišek, učitelj v Gribljah.
Korošec Jožef, učitelj na Jesenicah.
Kosi Anton, učitelj v Središči.
Kovšca Marko, nadučitelj v Kropi.
Krulec Ivan, učitelj v Ljubljani.
Kuhar Janez, učitelj v Trbojah.
Kuster Mihael, nadučitelj v Kranji.
Lah Evgen, mestni uradnik in poročevalec o gospodarskih stvarih pri c. kr. m. š. svētu v Ljubljani.
Lapajne Anton, učitelj na deželni kmetijski šoli na Grmu.
Lapajne Ivan, šolski ravnatelj v Krškem.
- Leban Anton*, nadučitelj v Komnu.
Leban Janko, nadučitelj v Begunjah nad Cerknico.
Letnar Lovro, nadučitelj in c. kr. okr. šol. nad. v Mengši.
Levec Francišek, c. kr. profesor in okrajni šolski nadzornik v Ljubljani.
Likar Janko, učitelj na Barji.
Likožar Anton, učitelj v Goricah.
Lunder Francišek, nadučitelj na Raki.
Luznar Francišek, učitelj v Prinskovem.
Luznik Alojzij, učitelj v Škrbini.
Maier Josip, učitelj v Ljubljani.
Marn Jožef, c. kr. profesor v p. v Ljubljani.
Marolt Francišek, učitelj na Brdu.
Medvešek Peter, nadučitelj v Opatjem Selu.
Miklavčič Janja, učiteljica v Št. Vidu.
Močnik Matej, učitelj v p. v Ljubljani.
Novak Jožef, učitelj na Brezovici.
Okorn Ivan, nadučitelj v Preddvoru.
Orožen Francišek, c. kr. prof. na učiteljski v Ljubljani.
Petriček Anton, učitelj v Zalci.
Petrovec Tomaž, učitelj v Čemšeniku.
Piš Rudolf, učitelj v Cerknici.
Podkrajšek Hinko, učitelj v Radovljici.
Pokorn Francišek, učitelj v Horjulu.
Pour Ana, učiteljica na Vrhniki.
Požnenl Ivan, nadučitelj na Rakeku.
Primožič Štefan, učitelj v Postojni.
Rant Francišek, učitelj na Trati.
Rant Matija, nadučitelj na Dobrovi.
Ravnikar Jernej, nadučitelj v Mokronogu.
Razinger Anton, učitelj v Ljubljani.
Razpotnik Francišek, učitelj pri Sv. Trojici.
Ribnikar Vojteh, nadučitelj v Dol. Logateci.
Rihteršič Ivan, nadučitelj v Srednji vasi v Bohinji.
Dr. Romih Tomaž, meščanski učitelj v Krškem.
Rozman Anton f., učitelj v Žabnici.
Rozman Ignacij, učitelj v Mošnjah.
Rus Francišek, nadučitelj na Bledu.
Rutar Simon, c. kr. profesor v Ljubljani.
Sachs Alojzij, učitelj v Ljubljani.
Sajé Janez, nadučitelj v Št. Jerneji.
Sedlak Jožef, učitelj v Kopanji.
Sittig Melanija, učiteljica v Trbovljah.
Skala Anton, nadučitelj v Vipavi.
Stegnar Feliks, c. kr. učitelj in deželni poslanec v Ljubljani.
Stiasny Ljudevit, učitelj v Kamniku.
Sušnik Anton, korektor v Ljubljani.
Serec Marija, učiteljica v Doužalah.
Šest Andrej, nadučitelj v Metliki.
Šetina Francišek, učitelj v Črnomlju.
Šmitik Franciška, učiteljica v Boštanji.
Thuma Janez, nadučitelj in c. kr. okr. šolski nadzornik v Postojni.
Toman Janko, nadučitelj v Moravčah.
Tomšič Ivan, c. kr. učitelj in okr. šolski nadzornik v Ljubljani.
Trvarnar Jožef, učitelj v Ljubljani.
Trošt Francišek, nadučitelj na Igu.
Trošt Francišek, učitelj v Vodichah.
Trošt Ico, učitelj na Razdrtem.
Waišel Francišek, nadučitelj v Hrušici.
Wisjak Henrik, nadučitelj v Dolu.
Zarnik Martin, nadučitelj v Trnorem.
Zavrl Valentin, učitelj v Stopičah.
Zupanec Ivan, učitelj v Velikih Poljanah.
Zupančič Vilibald, c. kr. prof. na učiteljski v Ljubljani.
Žirovnik Janko, nadučitelj v Št. Vidu.
Žirovnik Jožef, nadučitelj v Gorjah.
Žumer Andrej, nadučitelj in c. kr. okr. šolski nadzornik v Ljubljani.

KAZALO.

I. Vzgoja in pouk.

	Na strani		Na strani
Goriški Kras. <i>S. Rutar</i>	313, 326	Pomen in metodika pokončne pisave. <i>Jos. Ži-</i>	229, 245
Jan Amos Komenski. <i>J. Ravnikar</i> 33, 51, 65, 81, 98		<i>rovnik</i>	
Jan Amos Komenski. (Slika)	116	Pouk na jednorazrednicah. <i>Ico Trošt</i>	290
Kako se druži oblikoslovje z računstvom? <i>A. Kečelj</i>	302	Slava Komenskemu. (Pesem.) <i>Dr. Jesenko.</i>	114
Kako vzbujaj učitelj pri učencih veselje do učenja?		Slavnostni govor pri Komenskega večeru. <i>V.</i>	
<i>T. Petrovec</i>	193	<i>Zupančič</i>	131
Kolumbova štiristoletnica. <i>Ivan Belč</i>	274	Srednjeevropski čas. <i>S. R.</i>	104
Laž, vzrok slabe vzgoje in kako ji odpomoči.		Tristoletnica J. A. Komenskega 17, 48, 63, 96,	
<i>J. Korošec</i>	88	113, 114, 115, 116, 117, 124, 125, 126, 127,	
Na katerih berilih II. in III. čitanke bi se dalo		143, 155, 167	
iz zdravjeslovja (higijene) poučevati in v kte-		Važna uradna naredba za obrtno nadaljevalne	
rem obsegu? <i>J. K.</i> 53, 67, 83, 98, 134, 170		šole	293
Ob tristoletnici rojstva Jana Amosa Komenskega.		Velikanoč	116
<i>E. Gangl</i>	129	V spomin Jana Amosa Komenskega. 1592—1892.	
O zemljepisnem pouku. <i>Prof. Fr. Orožen</i> 5, 22, 36		(Alegorija.)	115
Podobice v abecedniku. <i>Lj. Stiesny</i> 4, 54, 147, 183, 304			

II. Razni spisi.

Andrej baron Winkler	274	Pristopimo »Pedagogičskemu društvu«! <i>P. Me-</i>	
Dve in trideseto leto	1	<i>dvešček</i>	302
Iz deželnega zbora 87, 107, 118, 133, 146, 158,		Prolog ob priliki abiturijentske veselice sloven-	
172, 182, 257, 266		skih in hrvaških pripravnikov. <i>E. Gangl</i>	217
Naša učiteljska društva. <i>Fr. Gross</i>	90	»Slovenska Matica« in učitelji. <i>F. Jaklič</i>	318
Nekaj mislij o pokončni pisavi. <i>Schl. Sch.</i>	318	Slovensko učiteljstvo o novem letu. <i>Postojnski</i>	2
O organizacijskem statutu za šolske vrte. <i>Nepomuk</i>	289	Statistika avstrijskih srednjih šol v začetku šol-	
O zboljšani učiteljskih plač na Goriškem. —e—	3	skega leta 1891/92. <i>A. Ž.</i>	73
Slovenska književnost in učitelji. <i>Zupanec</i>	205	Statistika o ljudskem šolstvu na Kranjskem v	
Peticija odbora deželne učiteljske konferencije		šolskem letu 1890/91. <i>A. Ž.</i>	99
za zboljšanje učiteljskih plač	84	Še jedenkrat: Dve in trideseto leto. <i>Jakob Dimnik</i>	18
Potreba novega načrta za mesto Ljubljano in		V obrambo	49
okolne karte in šolske namene. <i>S. Rutar</i>	19		

III. Iz učiteljskih društev.

Četrta skupščina zveze slov. učit. društev 157,		Iz radovljiškega okraja	167
167, 177, 178, 189		Iz Sežane	143, 271
Iz Dolenjega Logatca	191	Iz »Slovenskega učiteljskega društva« 30, 43,	
Iz Gorice	143	95, 111, 112, 155, 167, 321	
Iz kamniškega okraja 45, 118, 142, 287, 321		Iz Trnovega	178
Iz Kranja 143, 167, 177, 287, 334		Iz »vdovskega učiteljskega društva« 79, 95, 143,	
Iz Krškega 143, 227		201, 238, 244, 270	
Iz litijskega okraja 167, 190, 271		Komen	310
Iz Metlike	300	Litija	155
Iz »Narodne šole« 31, 45, 63, 78, 189, 202, 235, 269		Pedagogičsko društvo	201, 212
Iz novomeškega okraja. —v—	309	Slovensko učiteljsko društvo za Koperski okraj	155
Iz postojnskega okraja 190, 202, 283, 308			

IV. Književnost.

Belč »Pregled kritic« in zvezek za analizo	122	Hribar Angelik »Decem Tantum ergo«. <i>Jos. Maier</i>	264
Erziehliche Knaben-Handarbeit. —z—	298	Hribar Angelik »Missa in honorem S. Josephi«.	
Fünfzehnter Jahresbericht der k. k. Staats-Ge-		<i>Jos. Maier</i>	264
werbeschule in Graz. <i>A. Ž.</i>	27	Hubad Fr. »Junaki«. <i>F. J.</i>	307
Harambašič Miroslav in Bogoljuba	74	Izvestja muzejskega društva za Kranjsko, II. let.	
Hirc Ljepa naša domovina. <i>S. R.</i>	74	<i>S. R.</i>	222

	Na strani
Jezičnik	26
Josipa Jurčiča zbrani spisi	123
Katalog der k. k. Schulbücher-Verlages in Wien. A. Z.	27
Knjige družbe sv. Mohorja. <i>F. J.</i>	12
Kobali Zorna obuka	74
Kosi Zabavna knjizica za slovensko mladino I. zv. <i>F. J.</i>	59, 74, 222
Krajec Narodna biblioteka. <i>F. J.</i>	188, 222
Leban J. Iskrice. <i>Fr. Jaklič</i>	319
Letna šolska poročila. <i>J. D.</i>	210, 221, 239
Levstikovi zbrani sptsi. <i>F. J.</i>	123, 187
Majer H. Cvetina Borograjska. <i>F. J.</i>	307
Marnova »Knjiga Slovenska v XIX. veku ; 1. Kosar Francišek	8, 23
2. Matija Valjavec Kračmanov	39, 56
3. Matevž Freljih	70
4. Janez Bilc	91, 108
5. Matija Torkar	119
6. Matija Hočevnar	121
7. Mihael Žolgar	121
8. Jernej Križaj-Severjev	121
9. Luka Svetec Podgorski	135
10. Andrej Marušič	148, 160
11. Janez Vesel	172
12. Anton Zupančič	184
13. Andrej Zamejic	195
14. Andrej Čebašek	207, 218, 231
15. Janez Terdina	248, 262
16. Franjo Bradaska	263

	Na strani
17. Anton Kržič	278
18. Anton Jeglič	294
19. Franjo Marn	329
Matica Slovenska. <i>F. J.</i>	13
Medved A. Pomladni glasi. <i>P.</i>	153
Nauk, kako zasajati vinograde z ameriškimi tr- tami, da jih trtna uš ne more uničiti	123
Nova učila iz zaloge Karla Janskega v Taboru Občerazumljivo poučilo o koleri in o odredbah zoper njo. <i>F. J.</i>	307
Orožen Fr. Metodika zemljepisnega pouka. <i>S. R.</i> Orožen Fr. »Odgovor g. J. Jenku«	140 297
Orožen Fr. Zemljepis za meščanske šole in višje razrede ljudskih šol. <i>S. R.</i>	59
Popotnikov koledar za slovenske učitelje 1892. l. <i>J. D.</i>	26
Dr. Romih T. Obrtno knjigovodstvo s kratkim poukom o menicah. —z—	152
Schulz F. »Verzeichnis der bisher in Krain be- obachteteu Vögel«. <i>G.</i>	123
Senekovič A. Osnovni nauki iz fizike in kemije. <i>J. H.</i> Skuhala Iv. »Zgodbe sv. pisma«	152 307
Sv. Notburga. <i>F. J.</i>	307
Trstenjak D. Mladi učitelj. <i>G.</i>	60
Vrhovec Iv. Zgodovinske povesti za meščanske šole in višje razrede ljudskih šol. <i>Fr. O.</i> 165, Vrhovnik J. »Janez Cigler«	318 298
Zupan S. »Krščanski nauk za prvence«	318

V. Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

Ali je učitelj primoran brezplačno poučevati v neobligatnih predmetih?	73
Kako je ravnati z ubožnimi knjigami iz zaloge pl. Kleinmayr in Bambergove v Ljubljani	163
O pouku v ženskih ročnih delih in začetek do-	

poludanskega pouka v zimskem času	251
Organizacijski statut za šolske vrte	233
Učiteljski tečaj na poljedelski šoli nu Grmu	197
Vpisovanje v šolsko matriko	94

VI. Dopisi.

Boštanj ob Savi. <i>J. Cepuder</i>	30
Hrušica v Istriji	201
Iz Ambrusa. (Jožef Perko †)	42
Iz bohinjke Srednje Vasi. <i>J. R.</i>	308
Iz Črnomlja (Konferencija)	188
Iz Dobrniča	200
Iz Fužin na Gorenjskem (Gollmayr Jožef †)	253
Iz Gradca	223
Iz Gribelj (konferencija črnomaljskega okraja)	254
Iz kamniškega okraja († J. Vrančič)	283
Iz kamniškega okraja (konferencija)	255
Iz kamniškega okraja (nova šola) —i—	61
Iz Kranja	176, 224, 242
Iz kranjskega okraja (Anton Rozman †). <i>J. K.</i>	77
Iz Krškega (konferencija)	200
Iz litijskega okraja (konferencija)	243, 252, 267
Iz Ljubljane (Abiturijentna veselica). <i>J. D.</i>	226, 241
Iz Ljubljane (češki gostje). <i>J. D.</i>	225, 241
Iz Ljubljane (konferencija). <i>J. Likar</i> 176, 212, 225, 240 Iz Ljubljane (odlikovanje preč. kanonika in pro- fesorja Jožefa Marna)	281, 298, 308, 320
Iz Ljubljane (plače dunajskih učiteljev). <i>J. D.</i>	76
Iz Ljubljane (razdelitev obleke). <i>J. D.</i>	15
Iz Ljubljane (Svetčev banket)	282
Iz ljubljanske okolice (konferencija)	188
Iz ljubljanske okolice (Popotnikov koledar za l. 1892.). <i>J. Gregorin</i>	42

Iz Mengša (konferencija)	175
Iz novomeškega okraja	154
Iz novomeškega okraja (konferencija) 224, 253, 267 Iz Postojine (konferencija)	166
Iz postojinskega okraja	142, 199, 242, 308
Iz radovljiskega okraja (konferencija)	243, 252
Iz Rajhenburga (Francišek Jamšek †). <i>S. E.</i>	223
Iz Trsta	211
Iz Trsta (slovensha šola pred tržaškimi občin- skim svetom)	269, 286
Iz Velikih Poljan (konferencija)	188
Kostanjevica (razširjena šola)	14
S Krasa	63
S Krasa (Ivan Tosti †)	29
S Krasa. <i>Mirosljub</i>	43
S Suhorja (prva domača učiteljska konferencija v Brkinah). <i>Fr Gross</i>	29
S Trate (šolsko). <i>L. K.</i>	77
Z Dobrove	62, 211
Z Dolenjskega	142
Z Iga. <i>Ksaverij</i>	166
Z Grma	225
Z Notranjskega. <i>B—č</i>	60
Z Rake (konferencija)	284
Z Razdrtega pod Nanosom	13

VII. Listek. Na strani: 11, 28, 41, 75, 94, 124, 141, 153, 164, 175, 198, 265.

VIII. Umrli tovariši.

Ambrusch Valentin	112	Perko Jožef	42
Gollmayr Jožef	253	Rozman Anton	77
Jamšek Francišek	223	Tosti Ivan	29
Dr. Francišek vitez Močnik, deželni šolski nadzornik v p.	335	M. Valburga Gaurig	191
		Vrančič Jernej	183

IX. Imenovanja in osobne vesti. Na strani: 15, 32, 46, 63, 79, 95, 112, 127, 144, 156, 168, 178, 191, 203, 214, 228, 244, 255, 271, 287, 300, 311, 322.

X. Vprašanja in odgovori. Na strani: 10, 59, 176.

XI. Uradni razpisi. Na strani: 16, 32, 48, 64, 96, 112, 128, 144, 168, 180, 192, 203, 216, 228, 241, 255, 272, 300, 312, 323, 335.

XII. Listnica. Na strani: 32, 48, 64, 96, 112, 144, 168, 192, 228, 244, 272, 288, 300, 312, 324, 335.

XIII. Priloge. 1. K številki 4: K članku »O zemljepisnem pouku« v 3 številki. *Prof. Fr. Orožen.*
2. K številki 10 in naprej: Jana Amosa Komenskega »Didaktika«. *Jernej Ravnikar.*

